

Вечір був теплий навіть для Сан-Франциско, і крізь розчинені вікна старовинного клубу "Альта-Ініо" бринів далекий та невиразний гомін вулиць. Говорилося про все: від нових ознак падіння моралі і законів проти хабарництва до всіляких виявів потворної людської жорстокості й ницості, — аж доки, нарешті, згадали ім'я О'Браєна — здібного молодого боксера, забитого вчора на ринзі. І одразу настрої змінився, наче подихнув чистий вітерець, бо то був чоловік добрий, порядний, сповнений мрій та ідеалів, і мав бездоганне тіло юного бога. Він не лаявся, не пив, не палив і навіть на ринг брав молитовника, який знайшли в роздягальні в кишені його пальта, коли вже було по всьому.

І враз ніби з'явилася сама чиста, незаймана, благодатна юність — та чарівна й казкова пора, перед якою побожно схиляються люди, що втратили її назавжди. І так ревно ми згадували, гак закликали її, що прийшло Небуденне і повело нас у світ, далекий від велелюддя й залізного гуркоту цього міста. Розпочав усе Бардвел, зачитувавши кілька рядків із Торо[16], та не він, а літній лисий черевань Тріфзен майже годину тримав нас під владою Небуденного.

Спершу нам здалося, що він просто перебрав шотландського віскі після обіду, але згодом ми відкинули таку гадку.

— Сталося це у тисяча вісімсот дев'яносто восьмому році, коли було мені тридцять п'ять, — розповідав Тріф— Що, підраховуєте подумки? Ну, так воно і є: мені зараз сорок сім, а виглядаю на десять років старшим, і лікарі кажуть... та до біса усіх лікарів!

І, аби заспокоїтись, він повільними ковтками спорожнив довгу чарку.

— Був і я молодий... колись. Років дванадцять тому мав гарну чуприну, м'язи міцні, як у бігуна, і найдовший день не здавався мені довгим. Здоровий я був, молодик у ту пору. Ти пам'ятаєш, Мілнере? Ти ж мене тоді вже знав. Такий був парубок, що аж ну, хіба ні?

Мілнер ствердно закивав головою. Він теж був гірським інженером і, як і Тріфзен, добре набив собі кишені клондайкським золотом.

— Ще б пак, — одказав він, — ніколи не забуду, як ти нагрів чуба лісорубам у той вечір, коли недовірок-газетяр зняв бучу. Слевіна тоді якраз не було, — пояснив він нам, — і управитель нацькував хлопців на Тріфзена...

— Ну, а подивіться на мене тепер! — нервово скрикнув Тріфзен. — Ось що накоїла та золота гарячка. Мільйонів до дідька, а в душі порожнеча, в жилах ані краплини живої, гарячої крові. Я став наче медуза, наче гідкий, драглистий кавалок протоплазми, наче...

Голос йому урвався, і він знову потягнувся до чарки.

— Жінки на мене тоді задивлялися, проходили, та ще й оберталися. Дивно, що я так і не одружився. Але та дівчина... Отже, про неї і хочу розповісти. Спіткав я її за тисячу миль від людської оселі, а то й ще далі, і вона промовила мені саме ті слова Торо, які оце згадав Бардвел: про богів, народжених удень, і богів, народжених серед ночі.

Це сталося потому, як знайшов я своє місце на Голдстеді, але ще й гадки не мав, що за золоте денце криється у тому ручаї. Я подався через Склеясті гори до Великого Невільничого озера. На півночі Склеясті — це вам не просто гірське пасемко, це кордон, перейти який майже неможливо — непідступна стіна, що навічно роз'єднала два світи. У давні часи відважні мандрівні мисливці долали гори, хоча більше їх полягло кістками на тих стежках. Власне, тим-то я й розохотився на ту подорож. Такий перехід кожному додав би честі, і я пишаюсь ним чи не найбільше.

То був невідомий край, незаймані, широчезні простори. У величні долини ще ніколи не ступала нога білої людини, а індіанські племена жили так само, як і десять тисяч років тому. Щоправда, сякі-такі торговельні зв'язки з білими вони вже мали: інколи невеличкі групи

задля цього переходили гори, але ото й усе. Навіть загребуші руки Компанії Гудзонової затоки ще не досягли їх.

А тепер про дівчину. Я піднявся безіменним ручаєм, не нанесеним на жодну карту, — у вас у Каліфорнії його давно б уже охрестили річкою, — і потрапив до розкішної долини, то замкнутої крутими схилами, то розлогої аж до крайобрю. Пасовища поросли буйними високими травами, луки були рясно вкриті квітами, і де-не-де височіли купи величних королівських ялин. Вкрай зморені собаки ледве тягли розбиті до крові ноги, і я вже поглядав, де б знайти хоч яке індіанське селище, аби дістати санки і найняти погоничів — з першим снігом я думав рушити далі. Стояла пізня осінь, і мене вразило, як уперто трималися квіти. Я гадав, що перебуваю десь у субарктичній Америці, а ось тут, високо в горах, досі буяло квітіння! А якогось дня прийдуть сюди білі й засіють усю долину пшеницею...

Опісля я побачив дим, почув гавкіт собак — індіанських собак — і опинився в таборі індіан. Їх було там сотень з п'ять, цих справжніх дітей природи, і з кількості жердин, щоб в'ялити м'ясо, неважко було здогадатися, що осіннє полювання пройшло вдало. Ось там я і зустрів Люсі. Так її звали. Я спробував порозумітися з індіанами на мигах, інакше ж не було як, поки вони не повели мене до великого вігваму, не вігваму, а так наче півнамету, від критого з того боку, де горить вогнище. Стіни було покрито лосячими шкурами, дбайливо обробленими, темно-золотавими на колір, а що вже чисто там було й гарно — то вже як не побачиш у жодній Індіанській оселі. На свіжому ялиновому вітті лежали розкішні хутра, а поверх усього — біла ковдра з лебединого пуху. Ніколи в житті я не бачив нічого подібного! На тій ковдрі, схрестивши ноги, сиділа Люсі, смаглява, наче горіх. Я ось назвав її дівчиною. Але вона була не дівчина, а жінка, справжня жінка, амазонка, з п'янким тілом і з гарячою кров'ю, у самій пишноті жіночого розквіту. А очі в неї були голубі. Вони вразили мене в самісіньке серце, ті голубі очі, та не просто там голубі, як китайська порцеляна, а темно-голубі, наче море і небо, поєднані разом, і безмежно мудрі. Ще й більше — в них крився сміх, теплий сміх, ласкаво-сонячний, людяний, дуже людяний і... я сказав би,

надзвичайно жіночний. Такі були вони, очі справжньої жінки. Ви ж знаєте, що це таке. Як би його ще сказати?.. В тих голубих очах була й гостра бентежність, і замріяний смуток, і спокій, мудрий філософський спокій.

Раптом Тріфзен урвав свою розповідь.

— Може, товариство думав, що я оце з п'яного розуму розпатякався? Ні, я ще не п'яний, ця чарочка лиш п'ята від обіду, і я цілком тверезий, я сповнений поважності. Адже зі мною моя світла молодість, чуєте, це вона каже: то були найчарівніші очі, що ти будь-коли бачив, страх які спокійні, мудрі й допитливі, старі і юні, такі вдоволені і такі жадливі. Ні, я не можу описати їх, хлопці, та зараз ви самі зрозумієте.

Вона не підвелася, а тільки простягла мені руку.

"Незнайомцю, — промовила вона, — я рада бачити вас".

О ця жахлива говірка, що її можна почути на нашому піонерському Заході! Уявляєте собі? Жінка, чарівна біла жінка — і з такою говіркою! То було диво: спіткати тут, край світу, білу жінку, але її вимова просто краяла серце. Повірте, вона різала вуха, як фальшива нота. Та треба сказати вам, ця жінка мала поетичну душу. Ви самі переконаєтесь.

Вона наказала індіанам вийти, і ті, їй-бо, вийшли без ніякого перекору, бо ця жінка була Хію-Скукум — їхнім вождем. Потім вона звеліла змайструвати для мене житло й подбати про собак. Індіани і це виконали. І таку силу мали її слова, що вони нічого не наважувались поцупити, навіть шнурків од моїх мокасинів. Вона ж бо була справжня Жінка, Якій Належитья Владувати, і, знаєте, мене аж дроз пройняв, коли я подумав, що ця біла жінка заправляє дикунським плем'ям у глибинах Нічийної землі.

"Незнайомцю, — сказала вона, — гадаю, ви перший білий, що ступив ногою в цю долину. Сідайте, поговорім трохи, а тоді й попоїмо, як годиться. Куди шлях вам стелеться, незнайомцю? "

Господи, ну й вимова! Та ви про це не думайте, забудьте, як і я забув, коли сидів на краєчку тієї лебединої ковдри, слухав і не зводив очей з чарівної жінки, що наче зійшла зі сторінок Торо чи якогось іншого поета.

Пробув я там цілий тиждень. Вона сама гостила мене, пообіцяла дати собак, санки та індіан, які проведуть мене до найкращого перевалу через Скелясті гори за п'ятсот миль звідти. На високому березі річки, осторонь інших, стояв її вігвам, і кілька індіанських дівчат прислугувували їй та варили їсти. А ми все розмовляли й розмовляли, поки не впав на землю перший сніг, стелячи дорогу для моїх санок. Отож так я і дізнався історію її життя.

Народилася Люсі в родині вбогих переселенців, а ви ж самі знаєте, що то за життя: праця й праця, тяжка виснажлива праця і нема їй краю.

"Я не помічала краси світу, — розповідала вона, — ніколи було. Проте відчувала: вона ж тут — біля хатини, довкола й скрізь, а весь час мусила працювати, пекти, прибирати, прати — і так без кінця. Інколи я просто дуріла, прагнучи вирватись на волю, особливо навесні, коли пташині співи доводили мене до нестями. Я мріяла полинати буйними луговими травами, збиваючи роси, перебратися через огорожу, піти далеко-далеко в ліс, у гори, щоб побачити весь білий світ! Мені хотілося блукати річковими долинами, брести від озерця до озерця, приятелювати з видрами та іскристими потругами або нишком підглядати за білками, кролями і всілякими пухнастими створіннями, придивлятись, як вони живуть, розкривати їхні таємниці...

А то — якби мені час! — забралася б у квіти, стала б добра й лагідна і розгадала б їхні шепоти, їхню мудрість, що про неї лиш люди нічогісінько не знають".

Тріфзен замовк, поки наливали йому чарку.

— Іншого разу вона сказала: "Я б хотіла бігати цілі ночі, мов дика звірина, гасати у місячному сяйві під самими зорями, світити білим тілом у темряві, а нічна прохолода, наче оксамит, пеститиме мою голизну, і так бігати й бігати до знемоги.

Одного дня я страх як зморилася, ще й спека така стояла — і тісто не зійшло, і масло не сколотилося, мене все дратувало і доводило до сліз. Ось того вечора я й розказала батькові, що мені хочеться бігати. Він глянув на мене так зачудовано і ніби злякано та й дав якихось таблеток. Каже: "Лягай проспися добре — і все як рукою зніме". Відтоді я вже нікому не розказувала про свої мріяння".

А потім вони й зовсім зубожіли, мало не голодували, і родина перебралася до Сіетла. Люсі пішла на завод — і знову довгі години тяжкої нескінченної праці і ніякого відпочинку. Через рік вона стала офіціанткою в такому собі ресторанчику. "Паскудний шинок", — казала вона про нього.

Отож і каже вона мені: "Небуденне — ось чого я, мабуть, жадала. Але ж нічого такого не було ні на заводі, ні в каструлях і тарілках брудного шинку".

Їй було вісімнадцять років, коли вона одружилася з чоловіком, що збирався відкрити в. Джуно власний ресторан. Він заощадив трохи грошенят і здавався досить заповзятливим. Не те щоб вона його покохала — ні, ні, це вона рішуче заперечила, але так їй уже все набридло і так хотілося визволитися з вічного ярма. Та й Джуно — це ж Аляска, і їй закортіло побачити той казковий край. Але не дуже багато вона побачила. Чоловік завів дешевий ресторанчик, і вона швидко збагнула, що одружився він з нею, аби тільки зберегти гроші. Бо хто б краще за неї мотався так між столами й виконував усю роботу? Цілі дні вона прибирала й варила — і так чотири роки. Можете собі уявити це

неприборкане звіря, яке поривали прадавні інстинкти, яке спрагло волі й простору, а мусило гибіти в брудному шинку, в тяжкій праці всі ці чотири згубних роки?

"Життя було таке порожнє, — казала вона. — Навіщо я живу? Навіщо це все? Невже життя — це тільки працювати й працювати і не знати спочинку? Змореною лягати, змореною прокидатися, щоб кожний новий день був такий самісінький, як минулий, а то й гірший? "

Інколи траплялося їй чути балачки різних праведників про безсмертя, але вона вважала, що її життя аж ніяк не дорога до небесного раювання.

Мрії ще навідували її, але тепер уже рідко. Вона прочитала скількись там книжок, які саме — важко сказати, хіба, може, з "Морської бібліотеки", і от вони додавали поживи її фантазії.

"Знаєте, — казала вона, — бувало, мені аж голова йде обертом від кухонної пекоти, і відчуваю: як не ковтну хоч трішечки свіжого повітря — зомлію. Тоді висуну голову з вікна, заплющу очі й таке побачу, що хоч умирай. Буцім іду я собі битим шляхом, а навкруги все таке прозоре, чисте, веселе, ні тобі бруду, ні пилюки... На соковитих луках ручаї джюрчать, ягнята пасуться, вітерець духмяний-духмяний від квіток, і над усім — ласкаве проміння сонечка. По коліна у воді виніжуються тілисті корови, дівчата купаються у струмку — всі такі веселі, стрункі, біленькі, — ой, думаю, та це ж Аркадія! Книжку-бо я таку читала. А далі бачу, як з-за повороту дороги виїжджають, може, лицарі, що виблискують обладунком на сонці, а може, якась пані на білому, як сніг, коні. А оддалік зводяться вежі замку. А то ще думаю: зверну ось убік — і побачу якийсь казковий білий палац, наче з самого повітря, і скрізь квіти, квіти, й водограї, і павичі на галявинах... тоді розплющу очі — жар, як у пеклі, і Джейк, мій чоловік, горлав: "Ану, неси скоріш боби! Я що, весь день чекатиму? "

От вам і Небуденне! Мабуть, найближче я була до нього тоді, коли п'яний кухар-вірменин зчинив бучу і ледве горло мені ножем не перерізав. Та я добре заспокоїла його важенною ступкою, що в ній картоплю товкла.

Як хотіла я веселого, безтурботного життя, романтики й усякого такого! Але вже мені здавалося, що ніколи я не побачу щастя, що тільки для того живу, аби цілий вік мити, прибирати, варити. Тоді в Джупо веселенькі були часи. Я бачила, як влаштовуються інші жінки, але то мене зовсім не вабило, — я хотіла бути чистою. Не знаю сама чому, просто хотіла, та й край. Бо чи не однаково було, як здихати: межі горщиків або так, як вони? "

Тріфзен примовк, збираючись на думці.

— От яку жінку зустрів я в Арктиці. Ціле плем'я диких індіан на площі в тисячу квадратних миль підкорялося їй, і сталося це досить просто, хоча здавалося, що вона приречена жити й умерти серед печей, горщиків та мисок. Та враз "явився голос їй і видиво приснилось". Вона його прагнула, — і вона його побачила.

"Настав таки день мого пробудження, — сказала вона. — Випадково побачила я клаптик газети, а запам'ятала кожне слово, — ось послухайте-но! "

І вона зацитувала мені з "Крику людини" Торо:

"Від року до року ростуть молоді сосни округ маїсового поля, і для мене це втішна подія. Ми говоримо, що треба цивілізувати індіанина, але це не шлях до його вдосконалення. Ревно обстоюючи свою незалежність, відмежованість свого життя у лісі, він зберігав близький зв'язок зі своїми правічними богами і час від часу йому дано зазнати своєрідного і рідкісного єднання з природою. Він розуміється на зорях, яким чужі наші шинки Це одвічне саяво його духу, неясне лише через відстань,

скидається па світло зірок, хоч воно й слабке супроти сліпучого, але марного та недовговічного полум'я свічок. Мешканці островів Товариства мали богів, народжених удень, але вважалося, що давністю вони поступаються перед... богами, народженими серед ночі".

Слово по слову продекламувала Люсі цей уривок, і я навіть не звернув уваги на вимову — так урочисто дзвенів її голос, коли вона виголошувала свій символ віри,, хай і поганської, але втіленої в саму її плоть і кров.

"Решту було одірвано, — додала вона скрушно, — тільки клаптик газети... А цей Торо, видно, був мудрий чоловік. Якби більше про нього дізнатись! " Вона замислилась, і, слово честі, обличчя її було напрочуд чисте, коли через хвилику промовила: "Я була б йому добра жінка".

І повела далі:

"Тільки-но я прочитала, як одразу збагнула, що то діялось зі мною. Я-бо народилася серед ночі. Я все життя прожила поміж народжених удень, та сама народилася серед ночі. Ось чого були мені не любі тарілки та мийниці, ось чого кортіло бігати голою в місячному сяйві. Тепер я знала: цей нещасний шинок у Джуно — не місце для мене. І в ту ж мить я сказала собі: "Годі! " Зібрала лахи та й пішла. Джейк побачив мене і спробував затримати:

"Що це ти надумала? " — питає.

"Ми розлучаємось, — одказую йому. — Я йду до лісу, там моє місце".

"А не буде цього, — каже він і підступає до мене. — Ти, мо' через той чад кухонний зовсім уже здуріла?! Послухай-но перше, що я скажу, поки ще не накоїла дурниць! "

Я наводжу на нього маленький кольт, сорок четвертий калібр, і кажу:

"Оце тобі моє слово! " — Та й пішла".

Тріфзен спорожнив чарку і попросив ще.

— І знаєте, хлопці, що вчинила ця дівчина? Було їй тоді двадцять два роки, життя провела вона над мийницями і про світ знала не більше, ніж я про четвертий чи п'ятий вимір. Всі шляхи лежали перед нею, та вона не шукала легких, а пішла просто на берег, бо так уже ведеться на Алясці — охочіше мандрувати водою. За пару доларів вона дістала місце в індіанському каное — ви ж знаєте, що то за човни: вузькі, глибокі, видовбані з суцільної деревини і футів шістдесят завдовжки — і от на такому човні вирушила в Даю.

"Небуденне? — сказала вона. — Не довелося й чекати. В човні були три індіанські родини з собаками й дітлахами, вони весь час крутились під ногами, так що й яблуку ніде було впасти, і гребти доводилось усім, аби човен плив, а навкруги величні врочисті гори і навперемін — то сонце, то хмари. І ще тиша! Велична, цілковита тиша. >

І. раз димок мисливського вогнища десь далеко між деревами. Ну чистий тобі пікнік, справжнісіньке свято! Здійснювались мої мрії, я чекала, що ось-ось трапиться щось неймовірне — і воно прийшло.

А далі — перший спочинок на острові. Хлопці б'ють остями рибу в гирлі струмка. Один індіанець просто на місці забив великого оленя. І скрізь квіти та квіти! А трошки од берега — буйні соковиті трави, аж по шию людині, я гуляю там з дівчатами, потім видаємось на горбочки, збираємо ягоди, корінці, хай кислуваті, але такі смачні! А то ще надибали на здорового ведмедя, що ласував собі ягодами на вечерю. Він перелякався не менше за нас, сказав тільки "Уф-ф! " — і ну тікати. І знову табір, і дим багаття, і дух свіжої оленини. То було чудово! Нарешті я була із своїми, з народженими серед ночі, і я знала, що належу до них. Перед сном я виглянула з намету, побачила зірки, що мерехтіли над могутніми плечима гір, прислухалася до голосів ночі — і вперше в житті

відчула себе щасливою. І я знала: так само буде взавтра, й позавтра, й завжди, бо я не хотіла повертатись назад. І я таки не повернулася.

А другого дня прийшло Небуденне. Ми мали переправлятися через величеньку, добрих миль п'ятнадцять, протоку, і от на самій середині протоки настигла нас буря, геть усі потопилися, тільки я одна з собакою-вовчуром урятувалась і ночувала на березі сама-самісінька".

— Уявіть собі, — перебив свою розповідь Трифзен, — каное розбилося, і всі, як один, загинули на скелястому камінні. Вона ж ухопилася за хвіст вовкодава, обминула ті скелі і, нарешті, опинилася на маленькій обміліні, єдиній на багато миль.

"І ще раз мені пощастило: то був материк, —мовила вона. — Я пішла навпростець через ліси та гори. Я ніби шукала чогось і знала, що обов'язково знайду. А не боялася анітрохи. Чого ж боятися в лісі народженим серед ночі? І от наступного дня я знайшла, що шукала — маленьку напівзруйновану хижку на галявині. Багато років простояла вона пустою. Дах завалився, спорохнявіли укривала на ліжках, на печі стояли каструлі та сковороди. Але не це найцікавіше. Ось попід деревами що я побачила! Аж вісім кінських скелетів. Коней поприв'язували до дерев, і бідолахи, певне, повиздыхали з голоду, бо лишилися самі купи кісток. Колись на спині кожен мав вантаж, а тепер вісім полотняних торбинок валялися між кістяками, а в них — торбинки з лосячої шкіри, а всередині — як ви думаєте, що там було? "

Вона витягла з-під свого ялинового ложа невеличку шкіряну торбинку, розв'язала її — і руку мені обпік такий золотий струмок, якого я ще зроду не бачив. І це добірне золото, цей золотий пісок, що де-не-де в ньому величенькі самородки, не мав жодних ознак промивки.

"Кажете, ви гірничий інженер і добре знаєте цей край? — запитала вона. — То, може, назвете місце, де водиться таке золото? "

Якби я те знав! Я сказав, що золото майже зовсім чисте, майже без домішок срібла.

"Ще б пак! — усміхнулася Люсі. — Я продаю його по дев'ятнадцять доларів за унцію. За ельдорадське більше сімнадцяти не візьмете, а мінукське ледь тягне на вісімнадцять. Отаке я знайшла серед кісток — по сто п'ятдесят фунтів у кожній з восьми торбинок.

"Чверть мільйона доларів! " — аж скрикнув я.

"Приблизно так, — визнала жінка. — Але що то значить Небуденне! Стільки років прогнати у рабстві, а от лишень вирвалася — і за якихось три дні так багато пригод! А я все думала: що ж воно сталося з тими, хто здобув це золото? Купи конячих кісток залишилися по них, а самі вони зникли з лиця землі, не кинувши ні сліду, ні пам'яті. І ніколи я про них нічого не чула, то кому ж, як не мені, народженій серед ночі, бути їхньою спадкоємицею? "

Тріфзен помовчав, запалюючи сигару.

— І що вробила ця дівчина? Сховала все золото, крім тридцяти фунтів, і з ними повернулася на берег. Там сіла па каное, що саме проходило понад берегом, дісталася до факторії Пета Хілі в Даї, накупила спорядження і перейшла Чілгутський перевал. У той час, у тисяча вісімсот вісімдесят восьмому році, береги Юкону були похмурі й безлюдні, бо клондайкське золото відкрили тільки за сім років. Вона трохи побоювалася червоношкірих, тим-то взяла з собою двох індіанських дівчат, переправилася через озера і спустилася річкою аж до перших таборів на Долішньому Юконі. Кілька років блукала вона по країні і нарешті опинилась там, де я спіткав її, де їй сподобалось, бо, каже, побачила раптом "у долині здорового карибу, й пурпурові квіти сягали йому колін". Вона пристала до індіан, і лікувала їх, здобула неабияке довір'я і поволі прибрала до рук усе плем'я. Тільки раз покидала вона ці

місця: коли з гуртом молодих індіан перейшла Чілкут, викопала із схованки золото і забрала з собою.

"І ось я тут, незнайомцю, — закінчила вона свою розповідь. — А оце найдорожче, що маю". І з манюсінької шкіряної торбинки, яку носила, мов ладанку, за пазухою, вона витягла загорнутий у промашений шовк клаптик газети, пожовклий від часу, потертий, заяложений, безцінний клаптик із словами Торо.

"І ви щасливі?., вдоволені? — запитав я. — На чверть мільйона у Штатах можна ой як непогано прожити. Вам тут, здається, дечого не вистачає... "

"Не дуже й багато, — відказала Люсі. — З будь-якою жінкою у Штатах я не помінялася б місцем. Тут живе мій люд, до якого я належу. Правда, інколи... — і в очах її майнув голодний поблиск, я вже згадував його, — інколи так хочеться, аби тут опинявся цей Торо... "

"Навіщо? "

"Та щоб за нього вийти заміж. Подеколи мене так діймає клята самотність... Я ж тільки жінка, звичайна жінка. Чувала я про жінок, що теж викидають різні коники, теж блукають світом — оті, що стають чи солдатами, чи матросами на кораблях. Ото справді дивачки. Вони більше схожі на чоловіків і вже не відчують звичайнісіньких жіночих потреб. їм не треба ні кохання, ані дитинчат на руках. А я не така. Ну скажіть самі, незнайомцю, хіба я схожа на чоловіка? "

Та де там! Вона була чарівна жінка, смаглява, принадна, із дужим округлим жіночим тілом та казковими синіми очима.

"Хіба ж я не жінка? — владно запитала вона. — Ну, звичайно, жінка і хочу того самого, що й інші. От чудна річ: для всього я народжена серед

ночі, а як доходить до кохання... Мабуть, справді можна вподобати тільки такого, як і сама. Принаймні у мене це так. Усі ці роки".

"Ви хочете сказати"... — вразився я.

"Ніколи! — відповіла Люсі, і очі, що зоріли на мене, були сама щира правда. — У мене був лиш один чоловік — Бугай, як я тепер його називаю. Він, либонь, і досі в Джуно, у своєму брудному шинку. При нагоді загляньте до нього; переконаєтесь, що те прізвисько саме для нього".

Через два роки я таки розшукав його і побачив, що Люсі мала рацію: чистий тобі бугай — огрядне одоробло, що леді" човгає між столами й обслуговує відвідувачів.

"Не завадило б вам завести жінку, хай би допомагала", — вдався я до нього.

"Та вже мав це щастя", — одказав він.

"То ви, значить, удівець? "

"Еге ж. Збилась моя баба з плигу. Завше казала: здурію від того чаду, тож так воно й вийшло. Якось сунула мені під носа кольта й почухрала світ за очі човном з сивашами. А в морі знялася буря та й потопила чисто усіх".

Тріфзен замовк, утупившись у чарку.

— А що ж дівчина? — не втерпів Мілнер. — Ти урвав, де саме найцікавіше. Щось там було у вас?

— Було. Люсі сказала, що вона дикунка в усьому, крім цього діла. Їй хотілося все ж таки свого, білого. І отак-то мило-люб'язно приперла мене до стіни: поберімся, та й годі!

"Незнайомцю, — сказала вона, — ви припали мені до серця, ви такої ж породи, що і я, бо інакше не перебиралися б через Скелясті гори осінньої пори. Погляньте, як тут гарно, мало де в світі є краще. Чом би тут і не залишитися? Я вам буду доброю дружиною".

Я мусив щось робити. А вона чекала. Ніде правди діти, спокуса була страшна, — я вже мало не покохав її. Проте, знаєте, я так і не одружився. І коли тепер оглядаю усе своє життя, то вже ясно бачу: то була єдина жінка, до якої мене вабило, — щира правда! Але тоді вся ця історія здавалась мені надто вже неймовірною, ну я і збрехав, як то й слід порядній людині, — мовляв, я давно вже одружений.

"І вона чекає вас? "— запитала Люсі.

"Так".

"І кохає? "

"Так".

Ото й усе. Більше ми до цього не поверталися, і тільки раз вона мало не спалахнула.

"Одне моє слово, — сказала вона, — і ви звідси не відійдете... Одне слово — і ви лишитесь тут! Але я його не скажу. Як нема любові, то й не треба".

І вона пішла виряджати мене в дорогу.

"Не годиться мені таке казати, — промовила Люсі на прощання, — та я вас так уподобала і дуже ви мені до серця припали... Передумаєте колись, то повертайте! "

Єдине, чого бажав я, — поцілувати її, але не знав, як це зробити, як до неї підступитися. Кажу ж вам: я справді майже кохав її. А вона наче вгадала та й каже:

"Поцілуйте мене, аби було що згадувати".

І ми поцілувалися там, у сніговій долині за Скелястими горами, — і розійшлися. Вона довго стояла край стежки, а я рушив за своїми собаками. Півмісяця пробув я у дорозі, поки перейшов через гори і нарешті дістався до першої факторії на Великому Невільничому озері.

Наче далекий прибій, долинув до нас вуличний гамір. Безшелесно ступаючи, офіціант приніс нові сифони. І як подзвіння, падали в тишу Тріфzenові слова:

— Краще б я там залишився... Погляньте лиш на мене. — І ми побачили його сиві вуса, лисину на голові, мішки під очима, обвислі щоки, важке підборіддя, втому й виснаженість обрешклого лиця. Ми побачили руїну людини, що колись була міцною та дужою і яку зводило зі світу надто легке й сите життя.

— Ще не пізно, старий, — ледь чутно прошепотів Бардвел.

— О господи! — скрикнув Тріфзен. — Якби я не був боягуз! Я б міг повернутися до неї. Вона й зараз там. Я б міг усе змінити й жити багато-багато років... з нею... в горах... Залишатися тут — це самогубство, звичайно. Але подивіться на мене — мені сорок сім, а я вже старий. Клопіт у тому, — він затримав чарку проти світла, — клопіт у тому, що моє самогубство легке й приємне. Я тепер тендітний і розпещений. Сама думка цілий день іти з собаками — і то вже наганяє на мене жах. А ще як

згадаю морози на світанку або — бр-р! — закрижанілі санки, то й зовсім душа в'яне.

Чарка звично поповзла до губ. Але раптом спинилася. Здавалося, Тріфзен у нападі гніву молосне щосили тією чаркою об підлогу. Тоді настала мить нерішучості й задуми — і чарка знову піднялася до губ. І хоч Тріфзен засміявся хрипко й гірко, слова його пролунали піднесено:

— Вип'ємо за Народжену Серед Ночі! Вона була справді диво!